

VĂN HOÁ VIỆT NAM: TÌM HIỂU VÀ SUY NGÃM*

VĨNH HÀ

Nước Việt Nam ta trải qua hàng nghìn năm lịch sử dựng nước và giữ nước đã dệt nên bức tranh đặc sắc của văn hóa dân tộc. Bản sắc văn hoá các dân tộc thể hiện rõ nét kể từ trang phục, ăn, ở, quan hệ xã hội, các phong tục tập quán, lễ tết, kinh đô, thành lũy, danh nhân, làng nghề, cổ vật, văn nghệ, vui chơi... Thêm vào đó là đức tính cần cù chịu khó, thông minh trong sản xuất; gắn bó hoà đồng với thiên nhiên; không khoan nhượng với kẻ thù; có lòng nhân hậu vị tha, khiêm nhường với con người... Tất cả những đặc tính đó tạo nên phẩm chất, văn hóa của con người Việt Nam.

Nghiên cứu cộng đồng các dân tộc Việt Nam nói chung hay văn hoá các dân tộc nói riêng là những công việc không có giới hạn của bất cứ ai đam mê tìm hiểu văn hóa Việt Nam. Càng nghiên cứu, tìm hiểu càng thấy say mê, cuốn hút bởi nghiên cứu những nét đặc sắc của nền văn hoá truyền thống các dân tộc là ta đang khai thác một tiềm năng to lớn thúc đẩy sự phát triển đất nước. Bởi trên hết văn hoá, không chỉ là những gì thuộc hệ tư tưởng, cách nghĩ hay tâm linh mà còn thể hiện qua hành động cụ thể của mỗi người trong mối quan hệ cộng đồng xã hội để có

thể tạo ra của cải, sáng tạo ra công nghệ kỹ thuật, làm nảy nở những tài năng, làm cho cuộc sống tốt đẹp, có ý nghĩa hơn. Nếu coi văn hoá là tiến trình phát triển và là đặc trưng bản sắc dân tộc, thì văn minh là lát cắt ở các điểm của sự phát triển ấy, còn văn hiến là sách vở, trong đó lịch sử và văn hoá thành văn ghi lại tri thức của dân tộc, phản ánh nền văn hoá, văn minh.

Là người Việt Nam, ai cũng muốn tìm hiểu lịch sử văn hoá, văn minh, các bậc anh tài, hiền sĩ, thánh đế, minh quân của nước mình; các phong tục, trước tác, sản vật, vẻ đẹp tiềm ẩn của thiên nhiên; những kinh nghiệm cổ truyền quý giá của cha ông. Tác phẩm *Văn hoá Việt Nam – Tìm hiểu và suy ngẫm* do nhà nghiên cứu văn học - Thạc sĩ Bùi Văn Vượng chủ biên là một cuốn sách được soạn thảo công phu, gồm các bài viết về chủ đề văn hoá Việt Nam trên nhiều bình diện. Với lối văn phong bình dị, giàu hình ảnh, tư liệu phong phú, cuốn sách đã trình bày về những thành tựu, công tích của cha ông, điểm tên các bậc anh tài, tuấn kiệt, truyền thống văn hoá, thành quả văn hiến, thành tựu văn minh nước Việt xưa nay.

* Bùi Văn Vượng (chủ biên). *Văn hoá Việt Nam tìm hiểu và suy ngẫm*. Nxb Văn hoá Thông tin, 2005, 552 tr, 14,5x20,5cm

Sách được chia làm 7 chương. Trong chương 1, tác giả đã khái lược **văn hoá** là một hệ thống tổng hoà các giá trị vật chất và tinh thần, vật thể và phi vật thể, tĩnh và động... do con người sáng tạo ra và tích lũy qua quá trình hoạt động thực tiễn, trong sự tương tác với môi trường tự nhiên và xã hội xét theo cả hai nghĩa rộng và hẹp, với những đặc trưng và bản chất riêng thông qua biểu hiện của con người. Chương 2: **Các phong tục tập quán**, với các chủ đề như Chuyện cây nêu ngày tết; Hoa với người Hà Nội; Mùa xuân và phong tục; Hội làng; Đặc sắc văn hoá dân tộc Chăm; Tập quán trong ăn mặc... được tiếp cận ở nhiều góc độ khác nhau; với cách hành văn mộc mạc kiểu kể chuyện, tác giả đã tái hiện được những nét đẹp đẽ và tinh tế trong tâm hồn và phẩm chất người Việt Nam. Chương 3, đề cập đến **Văn hoá – Văn minh** Lạc Việt từ thời các Vua Hùng; những dấu tích văn hoá Việt Nam thời cổ đại; Công chiêng; Những giá trị của giấy dó và tranh dân gian Việt Nam; Các di sản thiên nhiên, Nét đẹp của Nhà vườn; Đàn nhị, Kiến trúc và Điêu khắc... Đây là phần giàu tư liệu, dữ liệu và sự kiện. Chương 4 viết về **Kinh đô thành lũy**, với các chủ đề như Biểu hiện của những dấu tích Thăng Long trong lòng người Hà Nội; Địa dư Hà Nội thời vua Minh Mạng; Những sự kiện lịch sử Thăng Long – Đông Đô – Hà Nội; Dấu tích kinh thành Hoa Lư; Đền vua Đinh; Thành Thiên Phúc; Thành Gia Định... được đề cập có hệ thống, rõ nét và dễ hiểu. Chương 5 **Sách và thư viện** được trình bày từ lược khảo sách địa lý - lịch sử Hán Nôm cho đến các loại sách quý của dân tộc như:

Sách vàng; Sách đồng; Sách lá. Chương này còn đề cập Thư viện Quốc Gia Việt Nam trong công cuộc bảo tồn và phát triển di sản văn hoá thành văn.

Chương 6 viết về các **làng nghề và nghề truyền thống** như Làng nghề Hà Tây với phố nghề trong lịch sử giao lưu văn hoá dân gian; Nghề thêu; Nghề chạm khắc đá, kim hoàn, nghề dệt lụa, dệt chiếu, đúc đồng, đóng thuyền, đóng giầy da Tâm Lâm, trồng hoa Tây tựu, nghề làm xôi cốm Hà Nội, rượu đế...

Chương 7 của tác phẩm viết về **các danh nhân lịch sử - văn hoá của đất nước**. Bên cạnh bà i viết nêu cao truyền thống yêu nước và giữ nước của dân tộc, chương này còn đề cập tới những nhà yêu nước kiệt xuất và tiêu biểu của dân tộc: ngoài Chủ tịch Hồ Chí Minh còn có những bài nghiên cứu tìm hiểu về các danh nhân xưa như Lê Văn Hưu; Nguyễn Trãi; Ngô Sĩ Liên; Lê Tung, Đàm Thận Huy; Hồ Sĩ Dương; Đặng Công Chất; Đào Công Chính; Nguyễn Quý Đức...

Có thể nói, **Văn hoá Việt Nam tìm hiểu và suy ngẫm** là một công trình nghiên cứu có giá trị, một cuốn sách hữu ích cho những ai quan tâm, nghiên cứu trong lĩnh vực tìm hiểu văn hoá Việt Nam.